

**ZVEREJNENIE MATURITNÉHO ZADANIA
ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATURY**

Školský rok: **2023/2024**

Maturitné zadania vypracovali členovia predmetovej komisie vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia.

1

Umelecký a publicistický štýl.

(Definovať, charakterizovať a porovnať; práca s textom zameraná na mediálnu komunikáciu, čítanie s porozumením a kritické čítanie; prevláda forma monológu.)

Umenie ako možnosť sebaaprezentácie.

(Charakterizovať literárnu komunikáciu a umeleckú literárnu tvorbu; čo tvorí základný významový plán diela, čo vplýva na tvorbu literárneho diela a ako; monológ vychádzajúci z vlastnej čitateľskej skúsenosti.)

2

Syntax – vety a vzťahy medzi nimi.

(Syntax – definovať, identifikovať a charakterizovať vety a súvetia, modifikovať vety a súvetia, expresívne vetné konštrukcie, polovetné konštrukcie; pravopis čiarok, práca s textom.)

Inovácie a literárni priekopníci.

(Moderné literárne žánre a tvorivé postupy – sci-fi, fantasy, čistá lyrika, automatický text... – charakteristika, definície, identifikácia, inovátorské prístupy v literatúre – práca s textom.)

3

Komunikácia.

(Komunikačný reťazec, typy komunikácie – definície, vysvetlenia na základe ukážok; tvorba argumentu.)

Žena v literatúre.

(Charakteristika ženských autoriek a ženských postáv v literatúre na základe vlastnej čitateľskej skúsenosti a predložených textov.)

4

Lexikológia – obohacovanie slovnej zásoby.

(Vysvetliť proces a spôsoby obohacovania slovnej zásoby, frazeologizmy a zadané slová. Tvorba komerčného inzerátu.)

Vzdelanie a morálka v literatúre.

(Charakterizovať literárne diela zaoberajúce sa motívmi vzdelania a morálky. Popísať na dvoch vybraných epických dielach konflikty postáv súvisiace so vzdelaním a morálkou.)

5

Neohybné slovné druhy.

(Charakterizovať a identifikovať neohybné slovné druhy. Pracovať s ukážkou a určiť slovné druhy podčiarknutých slov. Pravopis čiarky pri neohybných slovných druhoch.)

Boj dobra a zla v literatúre s tajomstvom.

(Charakterizovať v novších typoch literatúry – sci-fi, fantastická, detektívna, naturalistická próza alebo próza magického realizmu – i v klasických literárnych žánroch – rozprávka, balada, povesť – motív tajomstva a boja dobra so zlom. Interpretovať zvolené ukážky.)

6

Práca s informáciami.

(Vysvetliť rozdiely medzi pojmami téza a téma. Práca s ukážkou. Definovať, charakterizovať a prakticky demonštrovať prácu s pojmami - kľúčové slová, osnova, hlavná myšlienka, téma, citácia, parafráza a pod.)

Hrdina – nehrdina a hľadanie zmyslu ľudského bytia v literatúre.

(Definovať „nehrdinského“ hrdinu na základe zvolených textov; interpretovať a charakterizovať postavy zvolených diel.)

7

Ohybné slovné druhy.

(Definovať, charakterizovať a identifikovať ohybné slovné druhy a určiť slovné druhy; práca s ukážkami.)

Duchovný rozmer literatúry (kresťanská spiritualita).

(Definovať, charakterizovať a identifikovať pojmy duchovná lyrika, podobenstvo (alegória), legenda (idealizovaný typ literárnej postavy), modlitba, žalm, evanjelium. Práca s ukážkami. Interpretácia textov.)

8

Roviny jazyka a jazykoveda.

(Rozbor textu z hľadiska všetkých rovín jazyka – štylistická, lexikálna, zvuková, tvarová a skladová. Charakteristika a identifikácia jazykových štýlov a slohových postupov.)

Vzťahy a spoločnosť v literatúre.

(Charakterizovať literárne druhy a literárne formy – práca s ukážkami. Charakterizovať zobrazenie spoločenských a rodinných vzťahov v rôznych diela z rôznych období.)

9

Grafická stránka jazyka a pravopis.

(Praktické cvičenia na písanie veľkých a malých písmen, správnych grafém a interpunkcie. Definovať pojmy graféma, fonéma, hláska. Práca s textom.)

Ľudské čnosti a neresti v literatúre.

(Charakterizovať pásmo postáv a typy literárnych postáv. Analyzovať vybrané diela z hľadiska vlastností literárnych postáv. Definovať a porovnať typy postáv v dielach.)

10

Jazyk a reč.

(Charakterizovať jazyk a reč, typy jazykov, internacionalizáciu, funkcie jazyka.)

Zapísaní do histórie – spisovatelia z Oravy a osobnosti našej školy.

(Charakterizovať región a osobnosti regiónu a školy v oblasti literatúry a kultúry. Interpretovať ukážky.)

11

Slovníky a kodifikačné príručky slovenčiny.

(Charakterizovať typy slovníkov, vysvetliť pojmy kodifikačný, kodifikačná príručka, práca so slovníkmi.)

Sila človeka vzdorovať – téma vojny v umeleckej literatúre.

(Vysvetliť príčiny vzniku diel s témou vojny, charaktery postáv. Práca s ukážkami.)

12

Hovorový a rečnícky štýl.

(Definovať a charakterizovať jazykové štýly, identifikovať ich prvky, chyby v jazykových prejavoch. Pracovať s ukážkami. Vytvoriť krátky útvar.)

Dramatické umenie – potešenie duše aj oka.

(Definovať a charakterizovať drámu, dramatické žánre. Analyzovať vybrané dramatické texty.)

13

Zvuková rovina jazyka.

(Popísať zvukové vlastnosti reči, pomenovať a klasifikovať hlásky, demonštrovať pravopis, spodobovanie, delenie slov na slabiky, rytmické krátenie.)

Politika a ľudské práva v literatúre.

(Charakterizovať súvislosti medzi spoločenskou situáciou a témami diel. Porovnať spracovanie tém v dielach.)

14

Učenie sa.

(Pomenovať postupy alebo formy logického myslenia, využiť ich a vysvetliť ich využitie pri riešení úloh s textom. Definovať a charakterizovať projekt.)

Humor v literatúre.

(Vysvetliť pojmy komickosť, jazykový a situačný humor, irónia, satira, nonsens, absurdnosť či slovná hračka. Pracovať s ukážkami.)

15

Významová rovina jazyka – význam slova.

(Charakterizovať a vysvetliť termíny slovo, gramatický a lexikálny význam, sémantický trojuholník, viacvýznamovosť, homonymia, synonymia, antonymia. Vysvetliť ich praktické využitie pri tvorbe textov.)

Kompozičné postupy v dielach s motívmi moci, viny a trestu.

(Charakterizovať využitie kompozičných postupov v epike. Porovnať diela z hľadiska motívu moci, viny a trestu.)

16

Text – zdroj informácií.

(Definovať, charakterizovať, porovnať a identifikovať vecný a umelecký, súvislý a nesúvislý text. Práca s ukážkami. Vytvorenie krátkeho textu.)

Zrnko poézie stačí na okorenenie storočia (J. Martí) – vývin a úlohy poézie.

(Vysvetliť citát zo zadania úlohy a význam poézie. Definovať, charakterizovať veršové systémy, interpretovať diela zvolených básnikov.)

17

Lexikológia – slovná zásoba.

(Popísať systematizáciu slovnej zásoby slovenčiny. Slová podľa citového zafarbenia, podľa spisovnosti. Vyjadriť názor na slovnú zásobu používanú v médiách a literatúre.)

Mnohorakosť súčasnej slovenskej a svetovej literatúry a slovesnej kultúry.

(Charakterizovať súčasnú slovenskú a svetovú slovesnú kultúru. Popísať čitateľské skúsenosti so súčasnými autormi a žánrami. Práca s textom.)

18

Slohové postupy.

(Vymenovať, definovať, charakterizovať a identifikovať základné slohové postupy. Charakterizovať ich základné žánre. Práca s textom. Vytvoriť text zadaného žánru.)

Kolíška európskej kultúry – staroveká literatúra.

(Definovať a charakterizovať starovekú literatúru, literárne druhy, formy a žánre, ktoré sa sformovali už v tomto období a popísať najvýznamnejšie literárne pamiatky. Práca s rôznymi ukážkami na demonštráciu znakov žánrov.)

19

Lexikológia – jednoslovné a viacslovné, priame a nepriame pomenovania.

(Definovať, charakterizovať a identifikovať jednoslovné a viacslovné, priame a nepriame pomenovania. Práca s ukážkou. Napísať krátky text podľa zadania.)

Človek a Boh v stredovekej literatúre.

(Charakterizovať postavenie človeka v stredovekej literatúre. Vysvetliť význam slovenskej stredovekej literatúry. Analyzovať a interpretovať vybrané diela.)

20

Výkladový slohový postup.

(Určiť slohové žánre/útvary textov, porovnať ukážky z hľadiska autorského zámeru, štylistiky, obsahu, jazykových prostriedkov, náročnosti na analýzu a interpretáciu textov. Definovať a charakterizovať výkladový slohový postup a jeho žánre.)

Človek, predmet bádania, v renesančnej literatúre a v umení.

(Charakterizovať človeka v renesančnej literatúre a humanistickom myslení. Analyzovať a interpretovať vybrané diela.)

21

Jazyk a reč – jazykové rodiny, jazyky na našom území.

(Charakterizovať pojem jazykové rodiny, zaradiť jazyky do jazykových rodín. Porovnať zvukovú, grafickú, morfológickú a pravopisnú stránku slovenčiny s vybranými cudzími jazykmi. Vytvoriť krátky publicistický text podľa úlohy.)

Rozpoltenosť myslenia barokového človeka a literatúry.

(Definovať a charakterizovať človeka a literatúru baroka. Pracovať s vybranými dielami obdobia baroka.)

22

Analýza textu, slohotvorný proces, štýlotvorné činitele.

(Vytvoriť útvar s informačným slohovým postupom podľa zadania. Popísať slohotvorný proces. Definovať, vymenovať a vysvetliť štýlotvorné činitele.)

Uvedomovanie si národnej hrdosti – klasicizmus – počiatky národných literatúr.

(Definovať a charakterizovať osvieteneckú a klasicistickú literatúru. Interpretovať vybrané diela z tohto obdobia. Definovať a charakterizovať časomerný verš.)

23

Vznik a vývin spisovného jazyka – slovenčiny.

(Charakterizovať jednotlivé fázy vývinu slovenčiny.)

Romantický hrdina – čudák, outsider s rozpolteným vnútrom.

(Definovať a charakterizovať romantizmus a romantického hrdinu. Interpretovať vybrané diela. Definovať a charakterizovať sylabický veršový systém.)

24

Rozprávaci slohový postup.

(Definovať a charakterizovať rozprávaci slohový postup, jeho základné žánre a identifikovať jeho znaky v ukážkach. Vytvoriť rozprávanie podľa zadania.)

Každodenný život v literatúre – realistické až naturalistické stvárnenie sveta.

(Definovať a charakterizovať realizmus a naturalizmus, sociálny typ postavy. Analyzovať a interpretovať vybrané diela.)

25

Administratívny štýl.

(Definovať a charakterizovať administratívny štýl a jeho žánre z pohľadu praxe, identifikovať jeho znaky. Práca s textami.)

Tvorivá osobnosť spisovateľa v literárnej moderne a v modernej slovenskej poézii.

(Definovať a charakterizovať literárnu modernu. Práca s ukážkami. Definovať a vysvetliť sylabotonický verš a voľný verš.)

26

Nadvetná syntax, slovosled, zápor.

(Vysvetliť problematiku slovosledu v slovenčine a typy záporu. Využiť štylistiku v práci s textom so zameraním na kompozíciu, žáner, obsah a jazyk.)

Experimentovanie a nová umelecká realita – literárna avantgarda.

(Definovať, charakterizovať a identifikovať avantgardné smery. Práca s ukážkami.)

27

Vedecká komunikácia a náučný štýl.

(Definovať a charakterizovať vedeckú komunikáciu a náučný štýl, vedecko-náučné a vedecko-populárne texty. Vysvetliť tri fázy čítania odborného textu. Formulácia otázok.)

Hľadanie istoty v tradíciách, mýtoch a prírode v próze naturizmu.

(Definovať a charakterizovať prózu naturizmu, lyrizáciu prózy. Analýza a interpretácia ukážok.)

28

Informačný slohový postup.

(Definovať a charakterizovať informačný slohový postup, jeho žánre, správu, oznam, hoax. Vymenovať a vysvetliť riziká mediálnej manipulácie. Vytvoriť text podľa zadania.)

Keď umenie slúži propagande a vlastné cesty umelcov v totalitnom režime.

(Definovať a charakterizovať literatúru socialistického realizmu, totalitný režim, propagácia, propaganda, agitácia a dezinformácia. Charakterizovať spôsoby obmedzenia slobody slova. Analyzovať a interpretovať tri diela obdobia.)

29

Syntax – vetné členy.

(Popísať problematiku vetných členov, skladov, slovných druhov a vetných členov. Práca s ukážkami.)

Motívy ľudského bytia a literárny existencializmus.

(Charakterizovať existencializmus a diela s motívmi zmyslu ľudského bytia. Analyzovať a interpretovať vybrané diela.)

30

Opisný slohový postup.

(Definovať, charakterizovať a identifikovať opisný slohový postup. Práca textom a tvorba textu podľa zadania.)

Netradičné postupy v literatúre.

(Charakterizovať netradičné a experimentálne literárne postupy: čistá (abstraktná) lyrika, automatický text, postmoderna, absurdná dráma, prúd vedomia a nespoľahlivý rozprávač. Práca s vybranými dielami.)

Pomôcky

Krátky slovník slovenského jazyka. Red. J. Kačala – M. Pisárčiková – M. Považaj. 4. dopl. a upr. vyd. Bratislava: VEDA, 2003. 985 s. ISBN 802240750

Pracovný list k maturitnému zadaniu č. 26 na úpravu textu.

Pravidlá slovenského pravopisu. Red. M. Považaj. 4. nezm. vyd. Bratislava: VEDA 2013. 592 s. ISBN 9788022413312

Smiešková, E. *Malý frazeologický slovník.* Bratislava: SPN, 1989. 270 s. ISBN 8008000090

Synonymický slovník slovenčiny. Red. M. Pisárčiková. 3. nezm. vyd. Bratislava: VEDA, 2004. 998 s. ISBN 8022408018